

Tegyük korszerű versenyfegyverré az ipari mintaoltalmat

A modern technika világában, egyúttal a piaci verseny fokozódása idején már nem elégséges, hogy egy iparcikk használható, rendeltetésének megfelelő legyen. Legalább annyira lényeges az ízléses, tetszetős kivitel is. Érdeke ez leginkább az előállító vállalatnak, hiszen a gyártmány külső megjelenési formája befolyásolja az előadást, tetszetős kivitele a versenyben kedvező helyeztet teremthet. A kereslet-kínálat rendszerén alapuló kereskedelmi viszonyok mellett, amire ma az ún. „vevők piaca” helyzet jellemző, a sablonos vagy csúnya termék csak hátrányosan vagy egyáltalában nem adható el. Mindehhez kell megteremteni a műszaki- és formatervezési tevékenység szintézisét, hogy az harmonikus egységet alkosson, így megteremtődjön az iparcikkek funkcionális és esztétikai összhangja.

A felszabadulás utáni két évtizedben a kialakított minták esetében a vállalatok a piaci verseny és említésre méltó érdekeltég hiányában nem kényszerültek a létrejött szellemi alkotásokkal kapcsolatosan jogvédelem megszerzésére. A gazdaságirányítás rendszerében bekövetkezett módosítás és a vállalati, szövetkezeti és külföldi bejelentők arányának emelkedése jelentősen változtatott a letétbe helyezett ipari minták összetételén is. Ezt megelőzően hosszú időn keresztül nálunk és a szocialista országok gyakorlatában szinte mindenütt tapasztalt tünet volt, hogy bejelentések főként a magánszektorból érkeztek, meglehetősen alacsony színvonalat reprezentálva. Természeteszerű következménye volt ez a körülmény annak, hogy a mintához fűződő kizárólagos jogot azok a magánfelek kívánták megszerezni, akik saját kisüzemükben, műhelyükben állították elő a kérdéses minta szerinti iparcikket; tevékenységi körük pedig túlnyomórészt csecsebecsék, egyszerűbb játékok, esetleg kisebb használati tárgyak körére korlátozódott.

Az utóbbi néhány évben a vállalatok mind nagyobb körében terjedt el az igény korszerű üzletpolitika vitelére, mely rendszeres gondolkodást és gondoskodást kíván meg, rugalmas alkalmazkodást a piaci követelményekhez, változásokhoz, értékesítési lehetőségekhez. Ezzel van összhangban az a — vizsgálódásunk körére általános érvényű — megállapítás, hogy a mintabejelentés következtében az oltalom fennállása alatt a vállalat jogbiztonsággal élvezheti mindazokat az előnyöket, amelyeket a minta kialakításában megnyilvánult szellemi, alkotói tevékenységért és a ráfordított költségek fejében a jog a minta bejelentője számára biztosít.

Ha elvi síkon közeledünk a joggal való élés problémaköréhez, úgy azt találhatjuk, hogy a jelenlegi helyzet nem azért hátrányos, mert a jogszabály nem nyújt kellő biztonságot, hanem mert

1. az erről szóló bizonyosságot nem képes előre megadni;

2. a bejelentők nincsenek mindig tisztában a célnak legjobban megfelelő iparjogi oltalmi formával;

3. a vállalatok mintaoltalmi munkája nem egy átgondolt koncepció része, hanem esetlegesen szubjektív megfontolásokon alapszik, ötletszerű.

Az ipari mintaoltalom jelenlegi helyzetének elemzése érdekében végzett felmérés megállapította, hogy az ipari minta bejelentésnél, az oltalomszerzés célja tekintetében, különösen a közületek vonatkozásában az üzleti, piaci, forgalomnövelő megfontolások jelenleg még vajmi kevés szerepet játszanak. Dominálnak az olyan bejelentések, ahol a minta letételét — annak realizálhatóságától függetlenül — csak a monopol helyzet lényeges belső tartalom nélküli előzetes biztosítása indokolta.

Az oltalom célja	1968—69 évi	
	Magán	Közületi
	bejelentések	
	%	%
Monopol helyzet biztosítása	43,4	75,5
Forgalomnövelés	13,2	16,8
Áremelés	2,9	1,1
A minta értékesítése (licencia adás)	40,5	6,6
Összesen:	100,—	100,—

Tekintettel arra, hogy szocialista rendszerünk fejlődése szükségessé tette a jelenleg hatályos ipari mintaoltalmi rendeletnek, a 107.709/1907. Ker. M. sz. rendeletnek megújítását, a már említett felmérés megállapításai alapján az alábbi kérdések igénylik — véleményem szerint — a legtöbb figyelmet:

1. A bejelentést követően a Találmányi Hivatal nem végez előzetes újdonságvizsgálatot.

2. Az ipari minta kizárólagos használatának lehetősége — hosszabbítás engedélyezése nélkül — 3 évre van korlátozva.

3. A hatályos jogszabály nem ismeri a szolgálati jellegű ipari minta bejelentés intézményét.

4. Bizonytalanná teszi az ipari minták alkotóinak juttatandó díjazás helyzetét, hogy e kérdésről külön jogszabály nem rendelkezik.

Annak érdekében, hogy a jelenlegi helyzet visszasságainak bemutatásával az új jogszabály előkészítéséhez néhány lényegesnek tartott kérdésre a figyelmet felhívhassam, szükségesnek tartom a már ismételt említett felmérés néhány megállapítását — témánként csoportosítva — részletesebben is tárgyalni.